

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก เพื่อสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในกรุงเทพมหานคร โดยสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน แล้วนำมาประเมินค่าสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน ตรวจสอบความตรงเชิงเกณฑ์สัมพัทธ์ของสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน และตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน ประการที่สอง เพื่อสร้างและพัฒนาเกณฑ์จัดช่วงชั้นทางสังคมของครอบครัวนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในกรุงเทพมหานคร โดย สร้างและพัฒนาเกณฑ์การจัดช่วงชั้นทางสังคมของครอบครัวนักเรียน และตรวจสอบความตรงเชิงเกณฑ์สัมพัทธ์ของการจัดช่วงชั้นทางสังคมของครอบครัวนักเรียน

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนและบิดาหรือมารดาของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ โรงเรียนสตรีวิทยา โรงเรียนศึกษานารี โรงเรียนวัดสุทธิวราวม และโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 1,425 ครอบครัว ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ประเภท คือ 1) กลุ่มตัวแปรที่บ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน จำนวน 18 ตัวแปร 2) กลุ่มตัวแปรที่ใช้ตรวจสอบความตรงเชิงเกณฑ์สัมพัทธ์ของสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน จำนวน 4 ตัวแปร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 6 ชุด ได้แก่ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 27 ข้อ มีการนำไปทดลองใช้ 2 ครั้ง ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามครั้งสุดท้ายเท่ากับ 0.9162 2) แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นแบบวัดที่ดัดแปลงการให้คะแนนจาก 0 - 1 เป็น 1 - 5 คะแนน จากแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของ Hermans (1970) จำนวน 17 ข้อ มีการนำไปทดลองใช้ 2 ครั้ง โดยวิเคราะห์คุณภาพรายข้อ และวิเคราะห์คุณภาพทั้งฉบับ ผลที่ได้มีอำนาจจำแนกของข้อคำถามทุกข้อ มีความตรงเชิงเกณฑ์สัมพัทธ์ และความตรงเชิงจำแนกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนความเที่ยงของแบบวัดมีค่าครั้งสุดท้ายเท่ากับ 0.7606 3) แบบวัดเซาร์ปัญญา ใช้แบบสอบแอดวานซ์ ไพรเกอร์สลิปแมทริซิส ของ เจ ซี วาเวน แบ่งเป็น 2 ชุด ชุดแรกมี 12 ข้อ และชุดที่สองมี 36 ข้อ นำไปคิดคะแนนเฉพาะชุดที่สอง มีการนำไปทดลองใช้ 1 ครั้ง โดยวิเคราะห์ความตรงตามสภาพและความเที่ยง ผลที่ได้มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.8808 และมีความตรงตามสภาพอย่างมีนัย

สำคัญทางสถิติ 4) แบบสอบถามความคาดหวังของบิดามารดาต่อการศึกษาของบุตร เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างเองมีข้อคำถาม 4 ข้อ 5) แบบบันทึกรายการของผลการเรียนของนักเรียน 6) แบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าสถิติเบื้องต้นเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลของลักษณะกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวแปรที่บ่งชี้และกลุ่มตัวแปรที่นำมาตรวจสอบความตรงเชิงเกณฑ์สัมพัทธ์ของสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อนำผลที่ได้มาสร้างตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนและตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเกณฑ์สัมพัทธ์ของสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน วิเคราะห์ค่าร้อยละของความสอดคล้องเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเกณฑ์สัมพัทธ์ของการจัดช่วงชั้นทางสังคมของครอบครัวนักเรียน

สรุปผลการวิจัย

1. ได้ตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่มาจากองค์ประกอบ 6 ตัว คือ 1) อาชีพ 2) การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน 3) การมีรายได้ 4) การศึกษา 5) อำนาจ 6) สภาพแวดล้อมของครอบครัว ได้ค่าสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน (SES) ดังสมการ

$$SES_i = 0.33(ZF_{occ}) + 0.20(ZF_{prop}) + 0.03(ZF_{income}) + 0.41(ZF_{edu}) + 0.09(ZF_{power}) + 0.13(ZF_{env})$$

2. สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน มีความตรงเชิงเกณฑ์สัมพัทธ์กับเกณฑ์ภายนอก ซึ่งได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) เขavnปัญหาของนักเรียน 3) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน 4) ความคาดหวังของบิดามารดาต่อการศึกษาของบุตร

3. ตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนมีความตรงเชิงโครงสร้าง คือ ได้องค์ประกอบ 6 ตัว คือ 1) อาชีพ 2) การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน 3) การมีรายได้ 4) การศึกษา 5) อำนาจ 6) สภาพแวดล้อมของครอบครัว จาก 18 ตัวแปร คือ (1) เกียรติภูมิของอาชีพบิดา (2) เกียรติภูมิของอาชีพมารดา (3) ตำแหน่งในอาชีพหลักของบิดา (4) ตำแหน่งในอาชีพหลักของมารดา (5) มูลค่าของอสังหาริมทรัพย์ (6) มูลค่าของสังหาริมทรัพย์ (7) รายได้ของครอบครัว (8) เงินค่าอาหารกลางวันของบุตร (9) ความมั่นคงของรายได้หลัก (10) การศึกษาของบิดา (11) การศึกษาของมารดา (12) การได้รับการอบรมเพิ่มเติมหลังจบการศึกษาของบิดา (13) การได้รับการอบรมเพิ่มเติมหลังจบการศึกษาของมารดา (14) ความมีชื่อเสียง (15) การมีอิทธิพลต่อสาธารณชน (16) พฤติกรรมการใช้เวลาว่าง (17) พฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพ (18) พฤติกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตร

4. ได้ช่วงชั้นทางสังคม 5 ช่วงชั้น คือ สูง ก่อนช่วงสูง ปานกลาง ก่อนช่วงต่ำ และต่ำ ที่มีความสอดคล้องกับเกณฑ์ที่นิยมใช้ ร้อยละ 58.47 และสอดคล้องกับเกณฑ์เชิงจิตวิสัย ร้อยละ 69.56

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ได้เสนอไปข้างต้น มีประเด็นที่น่าสนใจที่ผู้วิจัยนำมาอภิปราย 4 ประเด็นหลัก ตามสมมติฐาน ดังนี้

1. จากสมมติฐานข้อ 1 สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน น่าจะประกอบด้วยผลรวมขององค์ประกอบที่ถ่วงน้ำหนักตามความสำคัญขององค์ประกอบ มี 6 ตัว คือ (1) อาชีพ (2) การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน (3) การมีรายได้ (4) การศึกษา (5) อำนาจ (6) สภาพแวดล้อมของครอบครัว

จากผลการวิเคราะห์เพื่อสร้างตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน แสดงว่าตัวบ่งชี้ที่ได้จากองค์ประกอบทั้ง 6 ตัว เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน ทำให้ได้ค่าสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่เป็นผลรวมของตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนในแต่ละด้าน ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน คือ อาชีพ การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน การมีรายได้ การศึกษา อำนาจ และสภาพแวดล้อมของครอบครัว

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบทั้ง 6 พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดคือการศึกษา โดยพิจารณาจากสัมประสิทธิ์ถ่วงน้ำหนักขององค์ประกอบมีค่าสูงที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการที่สรุปว่า ในสังคมแถบเอเชีย การมองความแตกต่างของคนมักจะเน้นในแง่ของจิตธรรมหรือคุณสมบัตินี้เป็นสิ่งสำคัญ เช่น การศึกษา ตระกูล เป็นต้น เพราะฉะนั้น จะเห็นว่าคนที่มีการศึกษาสูงมักจะได้รับการยกย่องนับถือมาก ถึงแม้ว่าจะขาดทรัพย์สินสมบัติก็ตาม ส่วนคนที่ค่อนข้างจะไร้การศึกษา ถึงแม้ว่าจะมีฐานะร่ำรวยขนาดไหนก็อาจจะไม่ได้รับการยกย่องเท่าที่ควร (อารง สุทธาศาสน์, 2538)

ส่วนงานวิจัยที่สอดคล้องกับประเด็นนี้สนับสนุนโดยผลการศึกษาของ Rossi และ Nook (1979) ที่ศึกษาสถานภาพเศรษฐกิจสังคม โดยวัดจากเกียรติภูมิของอาชีพและการศึกษา จากครอบครัวหลายลักษณะ คือ ครอบครัวเดี่ยว (โสด หม้าย หย่า) และครอบครัวคู่ (มีบุตรเป็นเด็กเล็ก มีบุตรเป็นผู้ใหญ่) ผลที่สอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ คือ ผลรวมของสัมประสิทธิ์ถ่วงน้ำหนักของการศึกษาสูงกว่าเกียรติภูมิของอาชีพ แสดงให้เห็นว่าการศึกษามีน้ำหนักในการบ่งบอกถึงสถานภาพเศรษฐกิจสังคมสูงกว่า นอกจากนี้ Green (1970) ได้ศึกษาสถานภาพเศรษฐกิจสังคม โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ได้น้ำหนักของตัวแปรการศึกษา รายได้ และอาชีพ = 5, 3, 3 ซึ่งจะเห็นว่า การศึกษามีน้ำหนักในการบ่งบอกถึงสถานภาพเศรษฐกิจสังคมสูงที่สุด แต่ก็มีงานวิจัยของต่างประเทศอีกหลายงานที่มีข้อสรุปที่แตกต่าง เช่น Hollingshead (1958) อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้ไม่ได้

ต้องการข้อสรุปในเรื่องนี้ เป็นเพียงข้อสังเกตที่น่าสนใจ และน่าจะมีการศึกษาต่อไป โดยเฉพาะในเรื่อง การเลื่อนชั้นทางสังคม (การเลื่อนชั้นทางสังคม (Social mobility) หมายถึงการเปลี่ยนสถานภาพของแต่ละบุคคลจากช่วงชั้นหนึ่งไปสู่อีกช่วงชั้นหนึ่ง) จากข้อสรุปที่ผ่านมามีข้อสรุปว่าองค์ประกอบทางด้านการศึกษา ถือว่ามีความสำคัญต่อการเลื่อนชั้นทางสังคมให้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ Warner และ Ableggen (อ้างถึงในพินิจ ลาภานานนท์, 2538) ให้ความเห็นว่าการศึกษาเป็นวิถีทางที่สำคัญที่สุดในการที่บุคคลจะประสบความสำเร็จ และก้าวไปสู่ตำแหน่งทางสังคมที่มีอำนาจและเกียรติยศ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชวัญใจ เลอจันทร์ (2514) สรุปว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงมีโอกาสที่จะเลื่อนฐานะทางสังคม มีอาชีพที่จัดอันดับไว้สูงกว่าบิดา และได้มากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ ซึ่งแสดงให้เห็นชัดว่าการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่นำบุคคลไปสู่ความสำเร็จในการประกอบอาชีพในระดับสูง นอกจากนี้ ปิยฉัตร สุวรรณรัฐ (2518) ได้ทำการศึกษาถึงการเลื่อนชั้นทางสังคมในเขตเมือง ก็พบข้อสรุปว่าคุณลักษณะทางสังคมประการหนึ่ง คือระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับระดับชั้นทางสังคม กล่าวคือผู้ที่เลื่อนชั้นทางสังคมสูงมีสัดส่วนของผู้ที่มีการศึกษาสูงมากกว่าผู้ที่เลื่อนชั้นทางสังคมที่ต่ำลง หรือผู้ที่คงอยู่ในช่วงชั้นสังคมเดิม

2. จากสมมติฐานข้อ 2 ความตรงเชิงเกณฑ์สัมพันธ์น่าจะได้จากความสัมพันธ์ระหว่างค่า สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน กับ(1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (2) เชาวน์ปัญญา (3) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน (4) ความคาดหวังของบิดามารดาต่อการศึกษาของบุตร การตรวจสอบความตรงเชิงเกณฑ์สัมพันธ์ของสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนกับ ตัวแปรเกณฑ์ภายนอก ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เชาวน์ปัญญาของนักเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน และความคาดหวังของบิดามารดาต่อการศึกษาของบุตร พบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้มีความสัมพันธ์กับตัวแปรเกณฑ์ภายนอก สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา ดังนี้

2.1 สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนมีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยพิจารณาจากสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาของ เพ็ญศรี อรุณรุ่งเรือง (2522), พรทิพย์ ถาวรจักร์ (2525), ปาจรีย์ วัชชวัลลภ (2527), สมพิศ เจียมศักดิ์ศรี (2529), Schiefelbein และ Simmons (1981), Roger (1983), Manuel (1983) และ Lockheed, Fuller และ Nyirongo (1989)

2.2 สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนมีความสัมพันธ์ต่อเชาวน์ปัญญา โดยพิจารณาจากสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมกับเชาวน์ปัญญา ซึ่ง

สอดคล้องกับการศึกษาของปิฎนารณ์ ชูตั้งกร (2521), Knief และ Stroud (1959) และ White (1982)

2.3 สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แต่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีค่าต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ภายนอกตัวอื่นๆ แสดงว่าความสัมพันธ์นี้เป็นไปในลักษณะที่ไม่สูงมากนัก ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาของของ จินตนา อินทรไทย (2525) และ McClelland (1953 อ้างถึงใน จินตนา อินทรไทย, 2525) พบว่ากลุ่มคนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมช่วงชั้นกลาง มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่าช่วงชั้นสูง และช่วงชั้นต่ำ จึงทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับต่ำ

2.4 สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนมีความสัมพันธ์ต่อความคาดหวังของบิดามารดาต่อการศึกษาของบุตร โดยพิจารณาจากสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมกับความคาดหวังของบิดามารดาต่อการศึกษาของบุตร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นกมล คุ่มประวัติ (2517), ผกาทิพย์ กระหม่อมทอง (2522), ช่อทิพย์ วาศรินทร์ยงไกร (2523), Krauss (1964) และ Sewell และ Shah (1968)

3. จากสมมติฐานข้อ 3 ความตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนน่าจะได้จากองค์ประกอบ 6 ตัวตามทฤษฎี คือ 1) อาชีพ 2) การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน 3) การมีรายได้ 4) การศึกษา 5) อำนาจ 6) สภาพแวดล้อมของครอบครัว โดยการวิเคราะห์จากตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบดังกล่าว 18 ตัวแปร

จากการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่ได้จาก 6 องค์ประกอบวัดจาก 18 ตัวแปร โดยองค์ประกอบ 6 ตัว ได้แก่ อาชีพ การเป็นเจ้าของทรัพย์สิน การมีรายได้ การศึกษา อำนาจ และสภาพแวดล้อมของครอบครัวนั้น สอดคล้องกับทฤษฎีที่ได้กำหนดเกณฑ์ในการจัดช่วงชั้นทางสังคม ประกอบด้วย รายได้ การศึกษา อาชีพ ความมีอิทธิพลต่อสาธารณชน ความมีชื่อเสียง ลักษณะของชาติพันธุ์ วิธีการดำเนินชีวิต (ณรงค์ เล็งประชา , 2524 ; สัจญา สัจญาวิวัฒน์; 2532; Olsen , 1968 อ้างถึงในบุญมา นครินทร์, 2516) แต่การศึกษาครั้งนี้ได้ตัดลักษณะของชาติพันธุ์ ออกเพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษาในบริบทของไทย โครงสร้างของสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่ได้จากองค์ประกอบ 6 ตัว วัดจากตัวแปร 18 ตัวนั้น จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่ศึกษาตัวแปรที่บ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมที่ผ่านมาทั้งในและต่างประเทศ แล้วนำมาสร้างเป็นตัวแปรและองค์ประกอบที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ เมื่อพิจารณาความสอดคล้องของตัวแปร 18 ตัว กับงานวิจัยที่ผ่านมา สรุปได้ดังนี้

3.1 ตัวแปรเกี่ยวกับอาชีพ สอดคล้องกับตัวแปรในงานวิจัยที่ผ่านมาของ บุญมา นครินทร์ (2516) ปรีชา อุรินทร์พันธุ์ (2526) สุภางค์ จันทวานิช (2534) พินิจ ลาภานานนท์ (2538) Edward (1938) North และ Hatt (1947) Warner (1949) Hollingshead (1958) Duncan (1961) Green (1970) Treiman (1977) Rossi และ Nock (1979) เป็นต้น

3.2 ตัวแปรเกี่ยวกับการศึกษา สอดคล้องกับตัวแปรในงานวิจัยที่ผ่านมาของ บุญมา นครินทร์ (2516) ปรีชา อุรินทร์พันธุ์ (2526) พินิจ ลาภานานนท์ (2538) Hollingshead (1958) Duncan (1961) Green (1970) Rossi และ Nock (1979) เป็นต้น

3.3 ตัวแปรเกี่ยวกับรายได้ สอดคล้องกับตัวแปรในงานวิจัยที่ผ่านมาของ บุญมา นครินทร์ (2516) ปรีชา อุรินทร์พันธุ์ (2526) พินิจ ลาภานานนท์ (2538) Green (1970) เป็นต้น

3.4 ตัวแปรเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ และ อสังหาริมทรัพย์ สอดคล้องกับตัวแปรในงานวิจัยที่ผ่านมาของ กวรรณิกร์ อักษรกุล (2515) บุญมา นครินทร์ (2516) นาดล คุ่มประวัติ (2517) Warner (1949) เป็นต้น

3.5 ตัวแปรเกี่ยวกับความมีชื่อเสียงและการมีอิทธิพลต่อสาธารณชน สอดคล้องกับตัวแปรในงานวิจัยของ พินิจ ลาภานานนท์ (2538)

3.6 ตัวแปรเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่การงาน สอดคล้องกับตัวแปรในงานวิจัยของ พินิจ ลาภานานนท์ (2538)

3.7 ตัวแปรเกี่ยวกับการใช้เวลาว่าง สอดคล้องกับแนวคิดจากการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของ ชันทางสังคมมีการใช้เวลาว่างแตกต่างกัน จากการศึกษาของ ปรีชา อุรินทร์พันธุ์ (2526)

3.8 ตัวแปรเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Green (1970) ที่ใช้พฤติกรรมการส่งเสริมป้องกันสุขภาพเป็นตัวแปรที่ถูกทำนายได้ด้วยตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม

3.9 ตัวแปรเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตร สอดคล้องกับการศึกษาของ เพ็ญศรี อรุณรุ่งเรือง (2522) ที่ใช้ตัวแปรการจัดกิจกรรมส่งเสริมการศึกษา เป็นตัวแปรหนึ่งในการวัดสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม

3.10 ตัวแปรเกี่ยวกับเงินค่าอาหารกลางวันของบุตรและการอบรมเพิ่มเติมหลังจบการศึกษาของบิดามารดา เป็นตัวแปรที่พัฒนาจากการวิจัยครั้งนี้ ที่ได้แนวคิดจากผู้เชี่ยวชาญทางสังคมศาสตร์

ตัวแปรและองค์ประกอบที่พัฒนาครั้งนี้ ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย และจากแนวคิดทฤษฎีที่สมเหตุสมผล ทำให้การพัฒนาตัวบ่งชี้เป็นไปตามสมมติฐาน เมื่อมีการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สรุปได้ว่าตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่พัฒนามีความตรงเชิงโครงสร้าง

4. จากสมมติฐานข้อ 4 ความตรงเชิงเกณฑ์สัมพันธ์ของการจัดช่วงชั้นทางสังคมน่าจะพิจารณาจากความสอดคล้องของเกณฑ์สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่พัฒนาขึ้นกับ 1) เกณฑ์ที่นิยมใช้ และ 2) เกณฑ์เชิงจิตวิสัย

การจัดช่วงชั้นทางสังคมเป็นธรรมชาติของทุกสังคมที่หลีกเลี่ยงไม่พ้น ไม่ว่าจะปรารถนาหรือไม่ก็ตามทั้งที่ได้มีความพยายามจากนักศาสนาหรือนักมนุษยธรรมหลายยุคหลายสมัยในอดีตที่จะทำให้เกิดความเสมอภาคในสังคมแต่ก็ทำสำเร็จไม่ ในที่สุดก็ต้องยอมรับ ถ้าปราศจากการแบ่งช่วงชั้นแล้วไม่แน่ว่าสังคมจะอยู่ได้ (อารง สุทธาศาสน์, 2538) การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดช่วงชั้นทางสังคมที่ผ่านมาก มักใช้วิธีการกำหนดสถานภาพของบุคคลในสังคมร่วมกับระหว่างวิธีวัตถุวิสัย (objective method) และวิธีจิตวิสัย (subjective method) โดยใช้ผลการจัดช่วงชั้นจากวิธีจิตวิสัยมาวิเคราะห์แยกคุณลักษณะของตัวแปรที่บ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม (ปริธา จุรินทร์พันธุ์, 2526) หรือนำมาวิเคราะห์เพื่อให้ได้คะแนนการจัดช่วงชั้นทางสังคม (พินิจ สาธนานนท์, 2538) โดยมีความเชื่อว่าคนทุกคนที่อยู่ในสังคมย่อมมีความสำคัญอยู่ตลอดเวลาว่าตนเองมีสถานะสูงต่ำขนาดไหน เมื่อเปรียบเทียบกับคนส่วนใหญ่ในสังคม

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ใช้เกณฑ์การจัดช่วงชั้นทางสังคมทั้งวิธีวัตถุวิสัย และวิธีจิตวิสัย มาเป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบกับการจัดช่วงชั้นจากเกณฑ์จากสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่พัฒนา โดยวิธีวัตถุวิสัย ใช้เกณฑ์จากสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่นิยมใช้ (มี 4 ตัวแปร คืออาชีพบิดา อาชีพมารดา รายได้รวมของบิดาและมารดา และการศึกษาของบิดา จากการศึกษาของ Flanigan และคณะ (1997)) และวิธีจิตวิสัย ใช้ผลการประเมินช่วงชั้นทางสังคมของตนเอง ผลการศึกษาพบว่าการจัดช่วงชั้นทางสังคมโดยใช้เกณฑ์จากสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่พัฒนามีความสอดคล้องกับเกณฑ์จากสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่นิยมใช้ ระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากแต่ตัวแปร 4 ตัวดังกล่าว อาจไม่ครอบคลุมสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่แท้จริง เหมือนกับตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นในการศึกษาครั้งนี้ โดยมีสิ่งที่สนับสนุนข้อสรุปนี้จากการพิจารณา ลักษณะของครอบครัวที่ได้รับการจัดช่วงชั้นด้วย 2 เกณฑ์ที่แตกต่างกัน ตามตัวแปร 18 ตัวพบว่าการจัดช่วงชั้นทางสังคมด้วยเกณฑ์จากสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่พัฒนา มีความเหมาะสมมากกว่าการจัดช่วงชั้นทางสังคมด้วยเกณฑ์จากสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่นิยมใช้

ส่วนผลการเปรียบเทียบความสอดคล้องของการจัดช่วงชั้นระหว่างเกณฑ์จากสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่พัฒนามกับเกณฑ์เชิงจิตวิสัย พบว่ามีความสอดคล้องกันค่อนข้างสูงคือ ร้อยละ 69.56 และเมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดของช่วงชั้นที่สอดคล้อง พบว่ามีความสอดคล้องกันสูงในช่วงชั้นปานกลางและช่วงชั้นค่อนข้างสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดช่วงชั้นโดยใช้เกณฑ์เชิงจิตวิสัยมีข้อจำกัด คือบุคคลมักประเมินช่วงชั้นตนเองอยู่ในระดับกลาง ทั้งนี้เนื่องจากคนที่มี

ฐานะดีไม่ยอมยกแสดงตนว่าเป็นคนชั้นสูง และในขณะที่เดียวกันคนที่มีความเป็นอยู่ไม่ค่อยดีนัก แต่ก็ยังถือว่าตนเองอยู่ในชนชั้นกลาง ทำให้มีการประเมินตนเองในช่วงชั้นสูงและต่ำน้อยมาก ทำให้ได้ผลการเปรียบเทียบความสอดคล้องระหว่างการจัดช่วงชั้นทางสังคมโดยใช้เกณฑ์จากสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่พัฒนาจากการจัดช่วงชั้นทางสังคมโดยใช้เกณฑ์เชิงจิตวิสัย มีความสอดคล้องกันต่ำในช่วงชั้นสูงและช่วงชั้นต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บุญมา นครินทร์ (2516) ที่สร้างดัชนีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมจากตัวแปร อาชีพ การศึกษา อสังหาริมทรัพย์ สังหาริมทรัพย์ และรายได้ แล้วลำดับชั้นทางสังคมเป็น 4 ชั้น เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับการจัดลำดับชั้นตามความคิดเห็นของบุคคล ผลพบว่ามีความสอดคล้องเฉพาะในกลุ่มที่จัดอยู่ในลำดับชั้นสูง และกลางตามดัชนีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมเท่านั้น ส่วนในกลุ่มคนที่จัดอยู่ในลำดับก่อนชั้นกลางและต่ำ ตามดัชนีเกือบไม่มีความสอดคล้องกันเลย

ดังนั้นการศึกษาการจัดช่วงชั้นโดยใช้เกณฑ์จากสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่ศึกษา มีความสอดคล้องกับเกณฑ์เชิงจิตวิสัยในระดับที่ค่อนข้างสูง แต่ส่วนที่ไม่สอดคล้องเป็นเพราะข้อจำกัดของการจัดช่วงชั้นตามเกณฑ์เชิงจิตวิสัยที่ไม่สามารถจัดได้ครอบคลุมทุกช่วงชั้น

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน และการจัดช่วงชั้นทางสังคมเป็น 5 กลุ่ม คือ สูง ก่อนชั้นสูง ปานกลาง ก่อนชั้นต่ำ และต่ำ ตามคะแนนสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน (SES SCORE) ครั้งนี้ มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้สำหรับงานวิจัยที่ต้องการได้ค่าสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน และ/หรือช่วงชั้นทางสังคมของครอบครัวนักเรียนเฉพาะกลุ่มครอบครัวนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในกรุงเทพมหานครเท่านั้น ไม่สามารถนำไปใช้กับครอบครัวของนักเรียนในกลุ่มอื่นๆ

2. การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพเศรษฐกิจสังคม เป็นเรื่องที่ไวต่อความรู้สึกและเป็นเรื่องที่คนส่วนใหญ่ไม่ต้องการตอบ เช่นข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ และทรัพย์สิน แต่สิ่งที่จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และใกล้เคียงความจริง จะต้องเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เพื่อจะได้มีโอกาสอธิบายถึงความจำเป็นที่ต้องใช้ข้อมูลเหล่านั้น ดังนั้น จึงควรใช้การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ประกอบการสัมภาษณ์ จะทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. ค่าสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เป็นค่าที่เกิดจากผลรวมของตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน มีค่าเป็นตัวเลขที่มีความหมาย สามารถนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ได้ แต่ค่าของตัวบ่งชี้ที่ได้มิได้เป็นค่าที่ถาวร อาจมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อเวลาผ่านไปนาน ค่าของตัวบ่งชี้ก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ จึงขึ้นอยู่กับดุลยวิญของผู้ที่จะนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะกลุ่มครอบครัวนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในกรุงเทพมหานครเท่านั้น น่าจะมีงานวิจัยอื่นๆที่ศึกษากลุ่มครอบครัวนักเรียนในระดับอื่น และในต่างจังหวัดว่าจะให้ผลสอดคล้องหรือแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งการศึกษาของ พินิจ ลาภานานนท์ (2538) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ในการศึกษาการจัดช่วงชั้นทางสังคม จำเป็นต้องทำการศึกษาตัวบ่งชี้แยกกันระหว่างพื้นที่เมือง และชนบท เนื่องจากในแต่ละพื้นที่มีตัวแปรเฉพาะในบางกลุ่มตัวบ่งชี้ที่จะสามารถใช้อธิบายการจัดช่วงชั้นทางสังคมได้อย่างเหมาะสม จึงเป็นประเด็นที่น่าจะศึกษาต่อไป

2. การพัฒนาตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมครั้งนี้ ได้ศึกษาองค์ประกอบด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมโดยใช้ตัวแปรหลายตัว ผลการศึกษาจะได้น้ำหนักความสำคัญของตัวแปรที่ต่างกันอย่าง ผลจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า การศึกษามีน้ำหนักความสำคัญต่อสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนสูงที่สุด จึงน่าจะมีส่วนวิจัยที่ขยายข้อความรู้ในเรื่องนี้ให้ชัดเจนขึ้นอันจะเป็นแนวทางในการเลื่อนชั้นทางสังคม หรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องต่อไป

3. จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียน และตัวแปรเกณฑ์ภายนอก ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เชาวน์ปัญญา แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความคาดหวังของบิดามารดาต่อการศึกษาของบุตร เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเกณฑ์สัมพันธ์นั้น ได้ศึกษาเพิ่มเติมในรูปของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ และพบว่าสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนที่พัฒนาส่งผลต่อตัวแปรเกณฑ์ภายนอกทั้ง 4 ตัว และต่างส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังแสดงในรูปของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ในภาคผนวก ซึ่งน่าจะมีส่วนวิจัยที่ศึกษาในรายละเอียดที่ลึกซึ้งขึ้น เพื่อให้ได้ข้อความรู้ที่จะอธิบายในเรื่องนี้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อระบบการศึกษาต่อไป